

Ny instansordning för arbetsmiljöärenden

Sammanfattning

I detta betänkande tillstyrker utskottet regeringens förslag i proposition 2007/08:62 *Ny instansordning för arbetsmiljöärenden*. Ändringar genomförs i arbetsmiljölagen (1977:1160), arbetstidslagen (1982:673), lagen (2005:395) om arbetstid vid visst vägtransportarbete och lagen (2005:426) om arbetstid m.m. för flygpersonal inom civilflyget. I dag ska vissa av Arbetsmiljöverkets beslut överklagas hos regeringen. Ändringarna innebär bl.a. att överklagande av Arbetsmiljöverkets beslut alltid ska ske hos allmän förvaltningsdomstol med början i den länsrätt inom vars domkrets ärendet först prövats. Förslaget innebär också att prövningstillstånd ska krävas vid överklagande till kammarrätten. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2008.

Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har i två följdmotioner yrkat avslag på propositionen i dess helhet.

Utskottet godtar lagförslagen och anser att riksdagen bör bifalla propositionen och avslå motionerna.

I ärendet finns även ett utskottsinitiativ för att samordna olika lagförslag som rör en och samma paragraf.

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet följer upp motionerna med en gemensam reservation.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Utskottets överväganden	5
Regeringens proposition Ny instansordning för arbetsmiljöärenden	5
Utskottsinitiativ enligt 3 kap. 7 § riksdagsordningen om förslag om ändring i 1 kap. 2 § arbetsmiljölagen	11
Reservation	12
Ny instansordning i arbetsmiljöärenden, punkt 1 (s, v, mp)	12
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	14
Propositionen	14
Följdmotionerna	14
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	15
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets lagförslag	19

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Ny instansordning i arbetsmiljöärenden

Riksdagen antar regeringens förslag enligt bilaga 2 till

1. lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160),
2. lag om ändring i arbetstidslagen (1982:673),
3. lag om ändring i lagen (2005:395) om arbetstid vid visst vägtransportarbete,
4. lag om ändring i lagen (2005:426) om arbetstid m.m. för flygpersonal inom civilflyget. Därmed bifaller riksdagen proposition 2007/08:62 punkterna 1–4 och avslår motionerna 2007/08:A5 av Torbjörn Björlund och Josefin Brink (båda v) yrkande 1 och 2007/08:A6 av Sven-Erik Österberg m.fl. (s).

Reservation (s, v, mp)

2. Villkor för införande av ny instansordning

Riksdagen avslår motion

2007/08:A5 av Torbjörn Björlund och Josefin Brink (båda v) yrkande 2.

3. Ändring i arbetsmiljölagen

Riksdagen ändrar sitt beslut med anledning av arbetsmarknadsutskottets betänkande 2007/08:AU5 i fråga om antagande av förslag till lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160), såvitt avser 1 kap. 2 §, och beslutar att paragrafen i stället ska ha den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 3.

Stockholm den 6 maj 2008

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Hillevi Engström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Hillevi Engström (m), Sven-Erik Österberg (s), Tomas Tobé (m), Sylvia Lindgren (s), Elisabeth Svantesson (m), Lars Lilja (s), Eva Flyborg (fp), Maria Stenberg (s), Jan Ericson (m), Désirée Pethrus Engström (kd), Anna König Jerlmyr (m), Josefin Brink (v), Ann-Christin Ahlberg (s), Hans Backman (fp), Ulf Holm (mp), Patrik Björck (s) och Lennart Levi (c).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlas regeringens proposition 2007/08:62 *Ny instansordning för arbetsmiljöärenden* och två motioner som väckts med anledning av propositionen.

Inom Regeringskansliet har promemorian *Ny instansordning för arbetsmiljöärenden* (Ds 2007:32) utarbetats. Promemorian har remissbehandlats.

Lagrådet har avgett yttrande i ärendet.

Motionerna i ärendet har väckts under riksmötet 2007/08 och anges i det följande utan årtal.

Utskottets överväganden

Regeringens proposition Ny instansordning för arbetsmiljöärenden

Utskottets förslag i korthet

Utskottet behandlar proposition 2007/08:62 *Ny instansordning för arbetsmiljöärenden* och två motioner som propositionen för-
anlett. I motionerna yrkas avslag på propositionen. Utskottet
föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lagändringar
avseende den nya instansordningen för arbetsmiljöärenden och
avslår motionerna.

Utskottet föreslår vidare riksdagen att anta utskottets förslag
till ändring i 1 kap. 2 § arbetsmiljölagen.

Jämför reservation (s, v. mp).

Bakgrund

Möjligheten att överklaga myndigheters beslut har gamla traditioner i Sve-
rige. Överklagandemöjligheten har organiserats på olika sätt över tiden.
Under en lång period var huvudregeln att förvaltningsbeslut överklagades
hos närmast högre förvaltningsmyndighet med regeringen som sista
instans. Det har bl.a. gällt för många arbetsmiljöärenden.

Redan 1984 angav den dåvarande regeringen att det länge varit en strä-
van att avlasta regeringen ärenden av löpande art så att statsråden och
departementen skulle få bättre tid till större och övergripande frågor (prop.
1983/84:120). Riksdagen antog samma år på förslag av regeringen i denna
proposition (bet. 1983/84:KU23, rskr. 1983/84:250) riktlinjer för regering-
ens befattning med överklaganden. Riktlinjerna innebar bl.a. att regeringen
i möjligaste mån skulle befrias från ärenden som inte krävde ett ställnings-
tagande av regeringen som politiskt organ.

Överklagandereglerna har därefter ändrats successivt på olika områden i
enlighet med de fastlagda riktlinjerna. År 1998 infördes i 22 a § första
stycket förvaltningslagen (1986:223) den alltjämt gällande huvudregeln att
rättsliga överprövningar av förvaltningsbeslut ska ske i allmän förvaltnings-
domstol. Om det inte föreskrivits något annat innebär det att den länsrätt
inom vars domkrets ärendet först prövats utgör första domstolsinstans
(14 § lagen [1971:289] om allmänna förvaltningsdomstolar). Vidare stad-
gas i 22 a § andra stycket förvaltningslagen att prövningstillstånd krävs
vid överklagande till kammarrätten.

Arbetsmiljöverket, som är en förvaltningsmyndighet under regeringen, utövar tillsyn över att arbetsmiljölagen (1977:1160, AML) och de föreskrifter som verket meddelat med stöd av lagen följs. Inom ramen för tillsynsverksamheten kan Arbetsmiljöverket meddela föreläggande och förbud.

I kapitel 9 AML finns särskilda bestämmelser om vilka beslut som kan överklagas och på vilket sätt de överklagas. Beslut som Arbetsmiljöverket meddelat enligt AML eller med stöd av regeringens bemyndigande enligt lagen överklagas i regel till regeringen. Vissa av Arbetsmiljöverkets beslut överklagas hos allmän domstol. Det gäller beslut i ärenden som avser skyddsansvar för någon som tillverkar, importerar, överlåter eller upplåter en teknisk anordning eller farliga ämnen eller överlåter eller upplåter en förpackad produkt. Detsamma gäller beslut om tillämpning av föreskrifter om minderåriga. Prövningstillstånd krävs i dessa fall vid överklagande till kammarrätten.

I Arbetsmiljöverkets uppdrag ingår även att ha tillsyn över arbetstidslagstiftningen, vilken bl.a. omfattar arbetstidslagen (1982:673), lagen (2005:395) om arbetstid vid visst vägtransportarbete och lagen (2005:426) om arbetstid m.m. för flygpersonal inom civilflyget. Beslut i dispens- och tillståndsärenden enligt de två förstnämnda lagarna överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. Arbetsmiljöverkets övriga beslut enligt dessa tre lagar överklagas till regeringen.

När beslut överklagas hos allmän förvaltningsdomstol ska det göras vid länsrätt enligt 14 § lagen om allmänna förvaltningsdomstolar. Som huvudregel ska överklagandet ske hos den länsrätt inom vars domkrets ärendet först prövats.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringen inleder propositionen med att konstatera att prövningen av olika förvaltningsärenden de senaste drygt 20 åren successivt har flyttats från regeringen till domstolarna eller i vissa fall till särskilda myndigheter. Regeringen och departementen har därmed fått möjlighet att fokusera sina arbetsinsatser på politiskt prioriterade uppgifter.

Ett av de ursprungliga skälen till ordningen att regeringen överprövar Arbetsmiljöverkets beslut enligt AML var att besluten fattades av partssammansatta organ, t.ex. verksstyrelsen. Beslut enligt AML fattas dock inte längre på det sättet. En överprövning kan visserligen innebära en avvägning mellan intresset av att skydda arbetstagarnas hälsa och säkerhet å ena sidan och ekonomiska och andra effekter för en arbetsgivare å andra sidan men regeringen ser inte något betydande behov av att kunna påverka bedömningen av hur olika intressen ska vägas mot varandra i arbetsmiljöärenden. Regeringen anser att utrymmet för skönsmässiga bedömningar inte är sådant att det utgör hinder för domstolsprövning och menar att intresseavvägningar bör kunna hanteras på ett tillfredsställande sätt av de allmänna

förvaltningsdomstolarna. Regeringen, som pekar på att en ändrad instansordning överensstämmer väl med 1984 års riktlinjer och dessutom med huvudregeln i svensk förvaltningsrätt, anser att övervägande skäl talar för att instansordningen bör ändras.

Regeringen föreslår att överklagandebestämmelserna i AML, arbetstidslagen, lagen om arbetstid vid visst vägtransportarbete och lagen om arbetstid m.m. för flygpersonal inom civilflyget ändras så att överklagande av Arbetsmiljöverkets beslut alltid sker hos allmän förvaltningsdomstol. Regeringen föreslår vidare att överklagande ska ske hos den länsrätt inom vars domkrets ärendet först prövats och att prövningstillstånd ska krävas vid överklagande till kammarrätten. Regeringen föreslår en utformning av överklagandebestämmelserna i AML och arbetstidslagen där det uttryckligen framgår att det endast är Arbetsmiljöverkets beslut i enskilda fall som får överklagas. I de två andra här aktuella lagarna saknas det enligt regeringen behov av en sådan avgränsning, eftersom överklagandebestämmelserna i dessa lagar uttryckligen anger vilka typer av beslut enligt respektive lag som får överklagas. Regeringen föreslår också ett förtydligande av överklagandebestämmelsen i arbetstidslagen så att även beslut enligt föreskrifter meddelade med stöd av lagen får överklagas. Utformningen av bestämmelsen i arbetstidslagen kommer därmed att överensstämma med sin motsvarighet i AML.

Regeringen föreslår att ändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2008. För beslut som meddelats av Arbetsmiljöverket före ikraftträdandet ska bestämmelserna gälla i sin äldre lydelse.

Motionerna

Socialdemokraterna yrkar i kommittémotion A6 avslag på propositionen i dess helhet. Partiet menar att regeringen i stället för att initiera åtgärder för att stärka arbetsmiljöarbetet genomför stora besparingar på bl.a. Arbetsmiljöverket och nu ger sig på en fungerande instansordning vid överklagande av arbetsmiljöärenden. Socialdemokraternas huvudsakliga invändning mot regeringens förslag om förändrad instansordning är att ett överklagande av Arbetsmiljöverkets beslut kan medföra politiska ställningstaganden som en domstol inte ska göra. Det finns dessutom en risk för att domstolen inte alltid har resurser att göra en allsidig bedömning av ett arbetsmiljöärende. Domstolen kan också få svårt med bedömningar av sociala och psykosociala förhållanden i arbetet, t.ex. när det gäller arbetsorganisation och arbetsinnehåll. Den nya instansordningen innebär att arbetsmarknadens parter medverkan i arbetsmiljöärenden beskärs och att arbetstagarorganisationernas inflytande över arbetsmiljöfrågorna minskar. Dessutom ökar bördan för de fackliga organisationerna eftersom det kommer att gå åt mer resurser för att driva fall i domstol. Socialdemokraterna är därtill tveksamma till om regeringen kommer att ge Arbetsmiljöverket reella möjligheter att agera som part i domstolsprocessen.

Vänsterpartiet yrkar i sin kommittémotion *A5 yrkandena 1 och 2* avslag på propositionen i dess helhet och anger de villkor som måste uppfyllas för att en ny instansordning ska kunna godtas för arbetsmiljöändringen. Partiet konstaterar att arbetsmiljöfrågor är viktiga för arbetsmarknadens parter och att de fackliga organisationerna tar aktiv del i arbetsmiljöarbetet. Vänsterpartiet menar att Arbetsmiljöverket inte har och inte kan ha all kunskap om arbetslivet inom sin egen organisation, särskilt inte nu efter den kraftiga nedrustning som har skett. Arbetsmarknadens parter blir då allt viktigare kunskapskällor för att ge underlag för bedömningen av hur arbetsmiljön ska vara beskaffad. Vänsterpartiet anser därför att en partssammansatt instans bör få yttra sig före behandlingen av ett mål i länsrätten och över överklaganden som kräver prövningstillstånd. Regeringen bör avsätta medel för detta ändamål. Dessutom menar Vänsterpartiet att Arbetsmiljöverket bör tillföras de medel som krävs för att verket ska klara den ökade arbetsbörda som den nya instansordningen kommer att innebära.

Utskottets ställningstagande

Utskottet, som prioriterar arbetsmiljöfrågorna högt, välkomnar att regeringen tagit initiativ till en diskussion om den framtida arbetsmiljöpolitiken. Arbetsmiljön och arbetsmiljöpolitiken har stor betydelse för att möjliggöra regeringens jobbpolitik och för att minska utanförskapet. Som ett led i detta arbete har Arbetsmarknadsdepartementet bl.a. genomfört ett seminarium om arbetsmiljön och utanförskapet. Departementet har under våren tagit fram promemorian *Arbetsmiljön och utanförskapet – en tankeram för den framtida arbetsmiljöpolitiken* (Ds 2008:16) där slutsatser dras om vilka principiella utgångspunkter som bör gälla. Bland annat lyfter regeringen fram behovet av en tydlig lagstiftning, en kraftfull tillsyn och en väl fungerande partssamverkan. Arbetet med att formulera den framtida arbetsmiljöpolitiken kommer att fortsätta och utföras i en bred samverkan och diskussion med arbetsmarknadens parter och andra aktörer på området. Parterna var senast i början av april 2008 inbjudna av regeringen till ännu ett samråd för fortsatta diskussioner med anledning av den framlagda promemorian. Dessutom kan nämnas att Arbetsmiljöverket och ILO-kommittén den 28 april anordnade ett seminarium om arbetsmiljökunskap och om vad som bör göras och av vem på detta område. På seminariet deltog bl.a. företrädare för Arbetsmiljöverket och arbetsmarknadens parter. När det gäller arbetsmiljöfrågorna i EU noterar utskottet att kommissionen nyligen presenterat gemenskapens arbetsmiljöstrategi för perioden 2007–2012. I strategin anger kommissionen att hälsa och säkerhet i arbetet i dag är ett av de viktigaste områdena inom EU:s sysselsättnings- och socialpolitik och också ett av de områden där man kommit längst. Den svenska utgångspunkten har i detta arbete varit att det är av stor vikt att varje medlemsstat ska kunna utforma sina åtgärder efter nationella utgångspunkter och behov. Samtidigt har man från regeringens sida ansett det viktigt att på EU-nivå

diskutera och utbyta erfarenheter på arbetsmiljöområdet. Sverige har bl.a. betonat betydelsen av den sociala dialogen och att arbetsmiljöpolitiken tydligare integreras med Lissabonstrategin och koordineras med andra politikområden.

Utskottet vill i detta sammanhang nämna att regeringen den 6 mars 2008 beslutade om en proposition med förslag om att riksdagen ska godkänna den av Internationella arbetskonferensen år 2006 antagna konventionen (nr 187) om ett ramverk för att främja arbetsmiljö. I konventionen förpliktar sig de stater som ratificerat konventionen att främja en fortlöpande förbättring av arbetsmiljön för att förhindra arbetsolyckor, arbetssjukdomar och arbetsolyckor med dödlig utgång genom att i samråd med arbetsgivarnas och arbetstagarernas mest representativa organisationer utveckla en nationell politik, ett nationellt system och ett nationellt program. Utskottet beslutade den 24 april 2008 att föreslå riksdagen att godkänna konventionen (bet. 2007/08:AU4).

När det gäller Arbetsmiljöverkets organisation vill utskottet peka på att regeringen under 2007 beslutade om en myndighetsförordning (SFS 2007:515) och en ny instruktion för Arbetsmiljöverket (SFS 2007:913). Båda trädde i kraft den 1 januari 2008. Av myndighetsförordningen framgår att tre ledningsformer förekommer, enrådig myndighet, styrelsemyndighet och nämndmyndighet. Arbetsmiljöverket har därför från och med årsskiftet 2007/08 inte längre någon styrelse utan är en s.k. enrådig myndighet. Verket leds som tidigare av en generaldirektör som är myndighetschef. Myndighetschefen ansvarar numera ensam inför regeringen för verksamheten. Regeringen inrättade i april 2008 ett insynsråd vid Arbetsmiljöverket. Enligt vad utskottet inhämtat ska insynsrådet ha insyn i verksamheten och ge myndighetschefen råd men det kommer inte att ha några beslutsbefogenheter. Ledamöternas främsta uppgift ska vara att ha ett medborgerligt inflytande. Utifrån de enskilda ledamöternas kunskaper och erfarenheter ska en samlad kompetens uppnås som skapar goda förutsättningar för ett professionellt arbete.

I de båda följdmotionerna till propositionen betonas vikten av att kunskapen hos arbetsmarknadens parter om bl.a. arbetsmiljöförhållanden tas till vara samtidigt som farhågor förs fram om att parternas inflytande över hanteringen av arbetsmiljöärenden försvagas. Utskottet konstaterar att det även framöver kommer att finnas olika tillfällen till samråd med arbetsmarknadens parter och andra intressenter i frågorna. I sammanhanget vill utskottet peka på att Arbetsmiljöverket, enligt 6 § instruktionen för Arbetsmiljöverket, ska samråda med representativa arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer innan myndigheten beslutar om föreskrifter som riktar sig till enskilda, kommuner eller landsting eller beslutar i förvaltningsärenden av större vikt. Även i övrigt ska verket enligt 5 § i instruktionen samråda med arbetsmarknadens parter och med andra organisationer och myndigheter i den utsträckning som det behövs för verksamheten. Utskottet kan i denna del ansluta sig till regeringens konstaterande att det inflytande arbets-

marknadens parter har över Arbetsmiljöverkets verksamhet inte påverkas av förslaget i propositionen. Utskottet vill med anledning av Vänsterpartiets yrkande om villkor om en partssammansatt instans peka på vad som sägs i propositionen om att det är främmande för svensk rätt att ålägga de allmänna förvaltningsdomstolarna att inhämta yttranden i enskilda mål från utomstående intresseorganisationer.

I motionerna förs även fram tveksamheter om Arbetsmiljöverket kommer att ha tillräckliga resurser för att klara av de nya arbetsuppgifterna. Utskottet vill framhålla att den nivå som Arbetsmiljöverkets anslag kommer att ligga på när anslagsminskningarna är helt genomförda i stort sett är samma reala nivå som i slutet av 1990-talet. Utskottet menar att Arbetsmiljöverket har god kompetens och tillräckliga resurser att utföra sina nuvarande och de nu tillkommande arbetsuppgifterna som part i processen och instämmer således i regeringens bedömning att Arbetsmiljöverket bör kunna hantera denna nya situation inom ramen för verkets befintliga organisation och budget.

Utskottet vill också lyfta fram att det med den nya instansordningen skapas ett mer lättillämpat regelverk, vilket bör innebära en förenkling för dem som på olika sätt kommer i kontakt med arbetsmiljöärenden som ska överklagas.

Slutligen framförs i motionerna farhågor om att domstolarna inte alltid besitter nödvändig erfarenhet och kunskap och inte alltid har resurser för att göra en allsidig bedömning av arbetsmiljöärenden. Därtill menar Socialdemokraterna att vissa överklagade beslut kräver politiska ställningstaganden som en domstol inte ska göra. Utskottet delar inte dessa uppfattningar utan instämmer i regeringens åsikt att utrymmet för skönsmässiga bedömningar inte är sådant att det utgör ett argument mot domstolsprövning. Dessutom bör eventuella intresseavvägningar kunna hanteras på ett tillfredsställande sätt av de allmänna förvaltningsdomstolarna som även i andra typer av mål ibland tvingas göra intresseavvägningar.

Utskottet anser mot den ovan angivna bakgrunden att de motioner som innebär avslag på propositionen inte bör bifallas. Inte heller motionsförslaget om villkor för en ny instansordning bör bifallas av riksdagen. Utskottet tillstyrker de lagförslag som läggs fram i propositionen, dvs. lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160), lag om ändring i arbetstidslagen (1982:673), lag om ändring i lagen (2005:395) om arbetstid vid visst vägtransportarbete och lag om ändring i lagen (2005:426) om arbetstid m.m. för flygpersonal inom civilflyget och avstyrker dels motionerna A5 yrkande 1 (v) och A6 (s), dels A5 yrkande 2 (v).

Utskottsinitiativ enligt 3 kap. 7 § riksdagsordningen om förslag om ändring i 1 kap. 2 § arbetsmiljölagen

Utskottet har i sin behandling av proposition 2007/08:65 den 24 april 2008 beslutat att föreslå riksdagen att anta vissa lagändringar, bl.a. 1 kap. 2 § första och andra styckena AML (bet. 2007/08:AU5). Ändringen i första stycket innebär huvudsakligen att en hänvisning till ett annat lagrum tas bort, vilket i sak, tillsammans med en annan lagändring, innebär att AML blir tillämplig för arbete i arbetsgivarens hushåll. I andra stycket är det två språkliga ändringar av ordet ”skall” till ”ska”. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2009. Debatt i ärendet är planerad att äga rum den 7 maj 2008, och beslut fattas vid en votering som sker därefter.

Miljö- och jordbruksutskottet har i sin behandling av proposition 2007/08:80 samma dag, dvs. den 24 april 2008, beslutat att föreslå riksdagen att anta vissa lagändringar i bl.a. den nyssnämnda 1 kap. 2 § AML (bet. 2007/08:MJU19). Förslaget består, utöver samma språkliga ändringar i andra stycket som i arbetsmarknadsutskottets betänkande 2007/08:AU5, av ett helt nytt sjätte stycke i bestämmelsen. Ändringen föreslås träda i kraft den 1 juni 2008. Riksdagen har ännu inte fattat beslut om ändringen. Debatt i ärendet är planerad till den 8 maj 2008, och beslut fattas vid en votering som sker därefter.

Av förbiseende har förslaget till ny lydelse av 1 kap. 2 § AML i det ärende som arbetsmarknadsutskottet berett inte beaktat den ändring som ska genomföras enligt förslaget i miljö- och jordbruksutskottets ärende. Antagandet av arbetsmarknadsutskottets förslag i betänkande 2007/08:AU5 innebär att det nya sjätte stycket enligt 2007/08:MJU19 bortfaller.

Med stöd av sin initiativrätt enligt 3 kap. 7 § riksdagsordningen föreslår arbetsmarknadsutskottet därför att riksdagen antar förslaget till ändring i 1 kap. 2 § AML, som återfinns i bilaga 3. Förslaget innebär att den nya lydelsen av lagrummet från den 1 januari 2009 kommer att innefatta även det tillkommande sjätte stycket enligt miljö- och jordbruksutskottets ärende.

Reservation

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservation. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Ny instansordning i arbetsmiljöärenden, punkt 1 (s, v, mp)

av Sven-Erik Österberg (s), Sylvia Lindgren (s), Lars Lilja (s), Maria Stenberg (s), Josefin Brink (v), Ann-Christin Ahlberg (s), Ulf Holm (mp) och Patrik Björck (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår proposition 2007/08:62. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2007/08:A5 av Torbjörn Björlund och Josefin Brink (båda v) yrkande 1 och 2007/08:A6 av Sven-Erik Österberg m.fl. (s) samt avslår proposition 2007/08:62 punkterna 1–4.

Ställningstagande

Vi yrkar avslag på propositionen.

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet menar att det är viktigt för Sverige att stärka arbetsmiljöarbetet. Arbetsmarknadens parter har en betydelsefull roll i detta sammanhang. Regeringen har genom stora nedskärningar på Arbetsmiljöverket försämrat förutsättningarna för verket att bedriva sin verksamhet. Arbetsmiljöverket kan inte ha all kunskap om arbetslivet inom sin egen organisation, särskilt inte nu efter den kraftiga nedrustning som skett. Arbetsmarknadens parter blir då allt viktigare kunskapskällor för att ge underlag till hur arbetsmiljön ska vara beskaffad. Regeringen föreslår i propositionen 2007/08:62 *En ny instansordning i arbetsmiljöärenden* att alla beslut som Arbetsmiljöverket fattar ska kunna överklagas till länsrätten och att prövningstillstånd ska krävas för att kamrarrätten ska kunna ta upp ärendet till behandling. Regeringen ska inte längre i något fall vara överklagandeinstans. Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet är emot förändringen och menar att förslagen innebär att parternas inflytande över hanteringen av arbetsmiljöärenden försvagas och att deras inflytande över arbetsmiljöfrågorna minskar. Vi vill betona att det krävs specialkompetens för att avgöra arbetsmiljöärenden. Det finns även en risk för att länsrätten inte alltid har resurser och möjligheter att göra en allsidig bedömning av ett arbetsmiljöärende, t.ex. att bedöma en bransch eller att besöka arbetsplatser. Med tanke på de stora nedskär-

ningar som drabbat Arbetsmiljöverket ställer vi oss ytterst tveksamma till om myndigheten ges reella möjligheter att agera part i domstolsprocessen, och vi befärrar att Arbetsmiljöverket har dåliga förutsättningar att hantera det nya uppdraget. Dessutom ökar bördan på de fackliga organisationerna eftersom det bl.a. kommer att krävas mer resurser för att driva ärenden i domstol.

Det anförda innebär att regeringens proposition 2007/08:62 bör avslås av riksdagen och motionerna 2007/08:A5 yrkande 1 (v) och 2007/08:A6 (s) bör bifallas.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2007/08:62 Ny instansordning för arbetsmiljöärenden:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160),
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i arbetstidslagen (1982:673),
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2005:395) om arbetstid vid visst vägtransportarbete,
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2005:426) om arbetstid m.m. för flygpersonal inom civilflyget.

Följdmotionerna

2007/08:A5 av Torbjörn Björlund och Josefin Brink (båda v):

1. Riksdagen avslår proposition 2007/08:62.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om villkoren för att en ny instansordning ska införas för arbetsmiljöärenden.

2007/08:A6 av Sven-Erik Österberg m.fl. (s):

Riksdagen avslår proposition 2007/08:62.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i arbetsmiljölagen
(1977:1160)

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 2 § arbetsmiljölagen (1977:1160) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.
2 §¹

Arbetsmiljöverkets beslut i ärenden som avser skyddsansvar enligt 3 kap. 8–10 §§ får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Detsamma gäller verkets beslut i ärenden om tillämpning av föreskrifter, meddelade med stöd av 5 kap. 2 § tredje och fjärde styckena, 3 § andra stycket eller 5 §.

Arbetsmiljöverkets beslut i enskilda fall enligt denna lag eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av lagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Andra beslut som Arbetsmiljöverket har meddelat enligt denna lag eller med stöd av regeringens förordnande enligt lagen, får överklagas hos regeringen.

Arbetsmiljöverkets beslut om föreskrifter får dock inte överklagas.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

2. För beslut som meddelats av Arbetsmiljöverket före den 1 juli 2008 gäller 9 kap. 2 § i sin äldre lydelse.

¹ Senaste lydelse 2000:764. Ändringarna innebär bl.a. att tredje och fjärde styckena upphävs.

2 Förslag till lag om ändring i arbetstidslagen (1982:673)

Härigenom föreskrivs att 29 § arbetstidslagen (1982:673) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Arbetsmiljöverkets beslut i ärenden som avses i 19 § 1–4 eller beslut om tillstånd enligt 9 § tredje stycket får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Andra beslut som Arbetsmiljöverket har meddelat enligt denna lag får överklagas hos regeringen.

Arbetsmiljöverkets beslut om föreskrifter får inte överklagas.

29 §¹

Arbetsmiljöverkets beslut i enskilda fall enligt denna lag eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av lagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

2. För beslut som meddelats av Arbetsmiljöverket före den 1 juli 2008 gäller 29 § i sin äldre lydelse.

¹ Senaste lydelse 2000:766. Ändringen innebär bl.a. att tredje och fjärde styckena upphävs.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (2005:395) om arbetstid vid visst vägtransportarbete

Härigenom föreskrivs att 30 § lagen (2005:395) om arbetstid vid visst vägtransportarbete ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

30 §¹

Arbetsmiljöverkets beslut i ärenden som avses i 21 § eller beslut om tillstånd enligt 8 § tredje stycket får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Arbetsmiljöverkets beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Andra beslut som Arbetsmiljöverket har meddelat enligt denna lag får överklagas hos regeringen.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

2. För beslut som meddelats av Arbetsmiljöverket före den 1 juli 2008 gäller 30 § i sin äldre lydelse.

¹ Ändringen innebär bl.a. att tredje stycket upphävs.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (2005:426) om arbetstid m.m. för flygpersonal inom civilflyget

Härigenom föreskrivs att 8 § lagen (2005:426) om arbetstid m.m. för flygpersonal inom civilflyget ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Arbetsmiljöverkets beslut enligt 7 § får överklagas hos *regeringen*.

Arbetsmiljöverket kan förordna att dess beslut *skall* gälla omedelbart.

8 §

Arbetsmiljöverkets beslut enligt 7 § får överklagas hos *allmän förvaltningsdomstol*.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Arbetsmiljöverket kan förordna att dess beslut *ska* gälla omedelbart.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

2. För beslut som meddelats av Arbetsmiljöverket före den 1 juli 2008 gäller 8 § i sin äldre lydelse.

BILAGA 3

Utskottets lagförslag

Förslag till lag om ändring i arbetsmiljölagen
(1977:1160)

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 2 § arbetsmiljölagen (1977:1160) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2007/08:80 och bet. 2007/08:MJU19 *Utskottets förslag*

1 kap.

2 §

Denna lag gäller, *med den inskränkning som anges i 4 §*, varje verksamhet i vilken arbetstagare utför arbete för en arbetsgivares räkning. I fråga om fartygsarbete gäller lagen även när svenska fartyg används till sjöfart utanför Sveriges sjöterritorium.

Denna lag gäller varje verksamhet i vilken arbetstagare utför arbete för en arbetsgivares räkning. I fråga om fartygsarbete gäller lagen även när svenska fartyg används till sjöfart utanför Sveriges sjöterritorium.

I fråga om fartyg och fartygsarbete ska vad som sägs i denna lag om Arbetsmiljöverket i stället gälla Sjöfartsverket. Vad som sägs om en arbetsgivare i denna lag ska såvitt avser fartyg också gälla en redare, även då fartygsarbete utförs av någon annan än den som är anställd av redaren. Med redare likställs i denna lag den som i redarens ställe utövar ett avgörande inflytande över fartygets drift.

Om skyldigheter i vissa avseenden för andra än arbetsgivare och arbetstagare finns bestämmelser i 3 och 5 kap.

Om befälhavarens skyldigheter vid fartygsarbete finns bestämmelser i fartygssäkerhetslagen (2003:364).

I fråga om varor som är avsedda för konsumenter eller som kan antas komma att användas av konsumenter gäller också produktsäkerhetslagen (2004:451).

En bestämmelse om skyldighet för arbetsgivare att göra information om kemiska ämnen och beredningar tillgänglig finns i artikel 35 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG¹.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

¹ EUT L 396, 30.12.2006, s. 1 (Celex 32006R1907).